

SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ ŽEN A DĚTÍ V ČESKO-NĚMECKÉM PŘÍHRANIČÍ

Z vystoupení synodního seniora Pavla Smetany na synodu Evangelické církve Německa (EKD) v roce 2003 vzešel návrh na zřízení společné komise EKD a ČCE k problematice zneužívání dětí a žen v česko-německém příhraničním regionu. Komise byla ustavena roku 2005 Radou EKD a synodní radou ČCE.

Činnost komise byla završena v létě roku 2007 vypracováním závěrečné zprávy a návrhem prohlášení synodů EKD a ČCE, které jsou obsahem tohoto tisku. Tisk dále obsahuje návrh dopisu sborům ČCE a příslušné návrhy usnesení synodu.

A) Zpráva k tématu „Obchod s lidmi, sexuální vykořisťování žen a zneužívání dětí v česko-německém příhraničí“

**Závěrečná zpráva odborné komise ustanovené Radou Evangelické církve Německa
a synodní radou Českobratrské církve evangelické**

PŘEDMLUVA

Česko-německá odborná komise k problému sexuálního zneužívání dětí a žen v česko-německém příhraničí byla ustavena roku 2005 Radou Evangelické církve Německa (EKD) – po rozhodnutí synodu – a synodní radou Českobratrské církve evangelické. Její úkol spočíval v prozkoumání sociálních, mravních, hospodářských i politických problémů stejně jako ve formulaci možností jednání pro církve. Měla rovněž přezkoumat, jak jsou výsledky přenosné na jednání církví v jiných evropských příhraničních oblastech, aby tak byly přínosem pro evropskou ekuménu.

Komisi tvořili na české straně Margita Pištorová, Jiří Bureš, Jindřich Halama a Jindřiška Krpálková a na německé straně Martin Rosowski, Wilfried Beyhl, Rosemarie Daumüller a Rotraud Kiessling. Za českou stranu předsedala práci komise Margita Pištorová, za německou Martin Rosowski. Sekretářskou úlohu zastávali Gerhard Frey-Reininghaus za ČCE a Reiner Rinne za EKD do roku 2006, od 2006 Michael Hübner.

Při pěti společných zasedáních stejně jako při národních setkáních byl zpracován zde předložený text v češtině i němčině. Má sloužit vedením obou církví k informaci o aktuální situaci v příhraniční oblasti a ukázat možnosti jednání pro církve. Nadto má také přispět k tomu, aby česká i německá církevní i necírkevní veřejnost získala větší citlivost vůči ostudnému obchodu s lidmi, v němž jsou na naší společné hranici uprostřed Evropy sexuálně vykořisťovány ženy a zneužívány děti.

Text nejdříve analyzuje problém, přičemž posuzuje a hodnotí dimenzi nabídky a poptávky na pozadí sociálních i hospodářských vlivů v obou zemích, zvláště v příhraničí. Následuje teologické hodnocení situace na základě naší společné etické tradice; třetím krokem je formulace výzev, které z popisu situace a z teologické reflexe vyplývají pro církve a její sbory.

Předložený text představuje konsens komise, který byl dosažen po intenzivním rozhovoru. Dosáhli jsme velkou jednomyslnost – při patřičném ohledu na rozdílné kulturní i praktické zkušenosti členů. Velký důraz byl věnován identickým formulacím v překladech. Přesto jsou některé odchylky způsobeny nezbytným rozdílem jazykového stylu a citu příslušných jazyků. Blahoslav Hájkov z ČCE budiž na tomto místě vysloven dík za obezřetnou překladatelskou práci.

Vytištěná podoba textu byla předložena radě EKD a synodní radě ČCE k diskusi, případně k dalšímu řízení na synodech. Komise tím pokládá svůj úkol za splněný. Doporučuje, aby se výsledkem zabývaly sbory v příhraničních oblastech stejně jako všechny evropské církve v kontextu a prosí, aby byl zařazen do patřičných projektů pracovní „dekády k potlačování násilí“ Světové rady církví.

Spolupráce se vyznačovala atmosférou důvěry a vzájemného respektu – při nutných ohledech na rozdílná stanoviska. Všechny sporné diskuse byly vždycky neseny společným vědomím, že je třeba uvědomit si globální bezpráví a především pomáhat obětem obchodu s lidmi a že boj proti sexuálnímu vykořisťování a sexuálnímu zneužívání vyžaduje velké společné úsilí všech zúčastněných.

POPIS SITUACE

Ročně je v globálním měřítku na světě obchodováno něco mezi 700 000 a 2 000 000 lidí. Zisky z obchodu s lidmi jsou odhadovány přibližně na roční zisk okolo 12 miliard €. Velká část těchto obchodů slouží účelu sexuálního vykořisťování žen a dětí v sexuálním průmyslu.¹

Velký vzestup prostituce a obchodu s lidmi nastal v České republice bezprostředně po pádu železné opony a byl způsoben zvláštními migračními okolnostmi oné doby na začátku 90. let. Žádaným zbožím na trzích západních států se staly především ženy z východní Evropy, mezi nimi také Češky. V Česku je v sexuálním průmyslu činných okolo 30 000 osob, z nichž asi 70 % jsou cizinky.

Při rozšíření EU na východ se Česká republika stala i cílovou stanicí žen, obchodovaných ze zemí za východní hranicí Evropské unie. Česká policie v té době pozorovala pozoruhodný nárůst počtu mladých žen z východoevropských zemí a z Asie, které byly přepraveny do České republiky a přinuceny k prostituci, a pak ještě mnoha způsoby dále obchodovány do celé Evropy.

A jsou to muži ze západních zemí, především z Německa a Rakouska, kteří se tímto trhem nechají obsluhovat jako tzv. sexturisté nebo zákazníci, jak se ve svých zemích nazývají.

Děti a mladé ženy ze sociálně slabých rodin a okrajových skupin české společnosti se pod sociálním tlakem svých ubohých životních poměrů dostaly na dno sexuálního trhu, který ovládá české příhraničí s Německem a Rakouskem. Pro nemálo žen z těchto sociálně slabých vrstev se obchod s prodejním sexem v klubech, barech a bordelech jeví jako poslední východisko ze zchudlých a bezperspektivních životních poměrů. V příhraničních oblastech tento byznys nabízí uplatnění za zdánlivě lukrativních podmínek. Vychází tomu vstříc také posun veřejného mínění vzhledem k sexuální morálce a prostituci vůbec. Pro tyto oblasti je typické, že erotické kluby i další nabízené sexuální služby se staly obyčejnou součástí všedního dne.

Obchod se ženami k prostituci je provozován jednotlivci – kuplíři i skupinami organizovaného zločinu. Pachateli této trestné činnosti jsou občané zemí bývalého Sovětského svazu, bývalé Jugoslávie, Albánie, dále pak Bulharska, Slovenska, Číny, Vietnamu i dalších národností a samozřejmě i Češi. Působí v celé České republice, především však v příhraničních oblastech ČR s Německem a Rakouskem. Další tržiště je v Praze.

Vedle toho stoupá počet obchodníků s lidmi mezi občany české národnosti, kteří pocházejí především ze skupin obyvatel ohrožených vyloučením ze společnosti. Ti provádějí svůj obchod se ženami z kruhu vlastní rodiny nebo z úzkého kruhu přátel a známých. Příkladem jsou zde některé klany Romů v oblastech Chomutova nebo západních Čech, které organizují a kontrolují obchod rodin s jejich vlastními ženami. Oběťmi tohoto obchodu, přísně střeženého klany, jsou částečně také ženy, které samy nejsou romské.

Obchodníci s lidmi užívají velmi nápadité metody k získání žen. Oblíbené je neformální seznámení přes přátele nebo příbuzné oběti. Slouží jim také formální metody jako oslovit ženy inzerátem nebo přes zdánlivě seriózní agenturu, která nabídne práci, svatbu nebo cestování, aby se obchodníci jevíli ženám důvěryhodní, a pak kořistí z jejich situace slabosti. Neznámé prostředí, neznalost řeči, zabavené peníze a dokumenty, stejně jako strach z policie a úřadů jim dává pocit absolutní bezmoci.

Mnohé ženy jsou nalákány sliby dobře placené práce jako modelky, barmanky, tanečnice, servírky nebo hostesky, ale pak jsou za otrockých podmínek vystaveny jako sexuální služebnice v příhraničních klubech a bordelech. Jsou uměle udržovány v představě, že mají vysoké fiktivní dluhy za zprostředkování práce, za převedení přes hranice, za jejich prodej od jednoho kuplíře druhému, za stravu, za oblečení, či za nájem pokoje (přestože velmi často přímo tento jeden pokoj slouží k přijímání zákazníků i k pobytu ženy, dokonce i jejích dětí).

Mnoho mužů z Rakouska, Německa, ale i z mnoha dalších zemí, nachází vzrušení sexuálního dobrodružství právě za českými hranicemi. Velká nabídka, exotika a anonymita je láká. Ženy, ve zdánlivě nekomplikované pozici vůči zákazníkům, jsou zde levně k mání. Zákazníci nevidí, že cena i „kvalita“ těchto „služeb“ jsou vynuceny ekonomickou situací žen a danou situací země. Oni nevědí a netuší, že sotva která z těchto žen provozuje prostituci dobrovolně.

¹ Ministerstvo vnitra, *Národní strategie zápasu proti obchodu s lidmi, 2005–2007*, Praha 2007.

Prostituce v příhraničí se šíří pouliční prostitucí na okrajích evropských silnic, které spojují Českou republiku se zahraničím, stejně jako bezpočtem saunových klubů, bordelů, masážních salonů nebo bytů v malých obcích blízko hranic. Existují malé obce, které sestávají téměř výlučně z takovýchto zařízení. V tomto prostředí vzniká specifická infrastruktura, ze které tyto obce ve strukturálně neobyčejně slabém regionu profitují. Proto místní představitelé, ale i občané těchto oblastí nejsou schopni kritického posouzení situace a řešení tohoto problému.

Hlediska poptávky

Co je to za muže, kteří tak rádi mizí do prostituční scény za hranicemi, a co je tak fascinuje na tomto světě? Z těch mála výzkumů, které byly o zákaznicích prostituce v Německu podniknuty,² se ví, že to jsou muži ze všech vrstev obyvatelstva, kteří si sex kupují. To platí i o uživatelích těchto služeb v česko-německém příhraničí a vztahuje se to na celou zdejší oblast. Celý region funguje jako erotický supermarket s odpovídajícími cenovými výhodami a cenovými trháky.

„Nabídka“ je mnohostranná a zahrnuje v sobě i zneužívání dětí, které je v Německu nejen zakázáno, nýbrž je i policií čím dál tím intenzivněji postihováno. Nadto je tento „beztabuizovaný sex“ v této málo kontrolované a neprůhledné scéně, určené tlakem psychického a fyzického násilí proti ženám, jak se zdá, snáze dostupný, než profesionální „sexuální průmysl“ v Německu.

Avšak pro tuto kauzální souvislost je většina uživatelů služeb slepá. Jsou přesvědčeni, že Východoevropanky žijí ženskou roli tak, že vycházejí mužům vstříc, a že jsou tolik jiné než emancipované ženy, jak si myslí, že je znají v Německu.

Zákazníci

Česká i německá pozorování místní situace rozlišují zákazníky podle různých motivačních pozadí:

1. „Náhodní“ zákazníci, kteří přicházejí jako obchodníci, skupiny přátel, kruhy kolegů nebo kuželkáři, kteří do programu zahrnou návštěvu bordelu jako „turistickou atrakci“.
2. Tak zvaní surfaři, kteří navštíví víc klubů nebo ulic, aniž si vyberou; chtějí mít přehled o trhu.
3. „Konzumenti“, kteří hledají uspokojení svých sexuálních potřeb a možnost sexuální nabídky víceméně pravidelně využívají – ženatí muži, otcové rodin nebo takoví, kteří mají vztah, eventuálně ti, kteří jsou momentálně bez partnerky. Nakrátko vypadnou do světa protikladného jejich občanskému všednímu dni.
4. Muži, kteří si nárokují kupovaný sex jako součást svého blahobytného životního stylu. Nezřídka vyžadují mimořádné nadstandardní služby (např. tzv. milenecký sex, který má poskytnout iluzi vztahu).
5. Stálí zákazníci určitých žen, kteří jim prokazují pečovatelské tendence a za určitých okolností se také stávají „zachránci a milenci“. Přece však i oni zneužívají, i když s nejlepší vůlí, nouzovou situaci žen v prostituci.
6. Muži, kteří vědí o slabínách těchto žen v jejich mimořádné situaci a zneužívají je k uspokojení svých nezřídka patologických tužeb. K této skupině náleží jednak sexuálně frustrovaní muži, jednak ti, kteří vyhledávají extrémní sex, nechráněný sex nebo dětskou prostituci.³

Muži jsou odpovědní

Z výpovědí žen v prostituci je známo, že především starší muži z Německa nebo Rakouska patří k problémovým skupinám zákazníků. Bývají často agresivní, snaží se snížit cenu nebo vůbec nezaplatit, chybí jim nezbytný respekt a často vyžadují styk bez kondomu nebo násilné sexuální praktiky.

Zda jsou muži jako zákazníci prostituce v příhraničí oslovitelní poukazem na mnohonásobnou nouzi, která ženy postihuje, to je i mezi spolupracovníky poradenských míst sporné.⁴ Jisté je to nemožné mezi těmi, kteří zvláštní situaci tohoto regionu přímo cílevědomě využívají. Jiní by přece ještě mohli být osloveni zvláštní osvětovou kampaní.

² Dieter Kleber/Doris Velten, *Prostitutionskunden* 1994; Dieter Kleber/Martin Wilke, *AIDS, Sex und Tourismus* 1995; Hydra, Freier, *Das heimliche Treiben der Männer*, Hamburg 2000; Tamara Domentat, *Lass dich verwöhnen*, Berlin 2004; kvalifikovaná studie o zákaznicích zahraničních prostitutek od Christiane Howe ještě nevyšla, první výsledky v Christiane Howe, *Zwielichtiges*, listopad 2003.

³ IOM, Pilotní výzkum prostředí obchodu s lidmi na území České republiky, 2004–2005.

⁴ Dtto.

Každému zákazníkovi sexuálního obchodu musí být jasné, že svou poptávkou po obchodovaném sexu vlastně spoluvytváří trh, který slouží bezskrupulóznímu kšeftu s lidskými bytostmi. Přesto mohou zákazníci projevit jistou odpovědnost, když na místě vystoupí proti násilí a vyhnou se prostředím, která předpokládají obchod se ženami. To může být v příhraniční oblasti těžké, přesto by nikdo neměl zůstat v nevědomosti o tom, že právě on svou návštěvou této scény vytváří prostředí, v němž se daří vykořisťování, násilí a pokořování.

Společenské hodnocení prostituce a jejího využití je složité a i v církevně-diaconickém kontextu se děje s rozdílnými důrazy. Přesto jsou podle všeobecného konsenzu meze každé tolerance tam, kde je obchod s prostitucí určován donucováním, fyzickým a psychickým násilím nebo otrockými podmínkami. To platí zvláště pro prostituci související s obchodem s lidmi nebo s dětskou prostitucí. Struktury tělesného a duševního násilí, odvlékání a vykořisťování nemohou mít žádné etické ospravedlnění. Státně ústavní i křesťanské základní principy lidského soužití mají zde radikální mez. Zde musí být každý uživatel sexu volán k odpovědnosti. Na rozdíl od mnoha žen on má volbu. Je to otázka hodnověrnosti a citlivosti.

Hlediska nabídky

Odkud pocházejí ženy a dívky, které postávají na proslulých evropských silnicích v česko-německém příhraničí? Co je táhne do bordelů a klubů, které se zde množí? Z jakých důvodů a s jakou mírou dobrovolnosti či pod jakým tlakem prodávají svá těla nebo nabízejí sexuální služby?

Na tomto místě se ukazuje, že je důležité mít jasno: Míra bída a existenční nouze osob v prostituci – právě na hranicích mezi Východem a Západem – může být nesmírná, nic však nesmí ospravedlňovat nakládání s lidskou bytostí jako se zbožím. Jde především o pracovní migraci (i když s oním shora popsaným prorůstáním obchodu a násilím) podél hranic životní úrovně, z Východu na Západ, stejně jako z Jihu na Sever.

Pracovní migrace přes hranice je integrální součástí globalizovaného hospodářství. Zvláště obyvatelé mnoha východoevropských a středoevropských zemí patří k těm, kteří migrují do bohatších států severní a západní Evropy. Někdy se dostanou jen k jejich hranici. Tím, že se z nich rekrutují levné pracovní síly, očekávají od nich podnikatelé a zprostředkovatelé velký zisk. Přitom jsou ženy největší a zároveň nejohroženější skupinou pracovních migrantů a migrantek. Jejich možnosti legálního zaměstnání jsou ubohé a jsou nuceny být při hůře placené práci ještě i velmi nejistou částí pracovního trhu. Přitom se často jedná o riskantní činnosti, které se prakticky rovnají otroctví. V důsledku toho všeho ženy často končí jako oběti obchodu s lidmi.

Proto se odborné komisi jeví důležité nepopisovat obecně ženy v prostituci jako oběti, spíše musí jít také o pochopení pro jejich rozhodování. Jádrem problému pracovní migrace žen z východní Evropy je těžká situace v jejich domovských zemích ve spojení s pravidly pro cizince a s poptávkou v cílových zemích. Toto obecné hodnocení nic nemění na nezpochybnitelném požadavku: pomoci velkému počtu žen a dětí v prostituci jakožto obětem sexuálního zneužití!

Odkud přicházejí ženy do příhraničí?

Česká republika je současně zemí původu, tranzitní i cílovou. Dospělé ženy, ale i mladistvé dívky (mezi 15 a 17 roky) v prostituci pocházejí převážně z Ukrajiny, Moldavie, Litvy, Běloruska, Bulharska a Slovenska. Zvláštní ohroženou skupinou jsou ženy romského původu. Vedle obchodování se ženami za účelem sexuálního zneužívání existují také další účely obchodu se ženami jako nucené sňatky nebo vykořisťování žen otrockou prací v domácnostech.

Situace žen zůstává bezvýhodná. Zločinecké struktury obchodu s lidmi jim dovolují vydělávat málo nebo vůbec žádné peníze, takže jejich sen o podpoře rodin doma zůstává nenaplněný. Jejich pobyt jakožto cizinek je často nelegální, a tak jsou stále ohroženy možnostmi vyhoštění.

Prvotní příčiny v zemích původu

1. Nezaměstnanost v zemích původu, zvláště žen, je celkově velmi vysoká. Často doma nenajdou žádnou práci nebo nemají příslušné vzdělání pro patřičné místo, a i když ano, bývá plat často příliš nízký, aby z toho mohly žít. To je v rozporu se vzrůstající odpovědností žen za hospodářské přežití rodin. Pro mnoho žen je jedním z motivů nebo ústředním motivem pro přijetí práce v cizí zemi přání podpořit svou rodinu doma. Vidí v tom řešení rodinných finančních problémů.
2. Nedostatečný, mizející nebo žádný sociální systém v mnoha zemích střední a východní Evropy také nakládá břemeno odpovědnosti stále víc na ramena žen.

3. V mnoha zemích navíc existuje tradice pracovní migrace. Hledat nebo mít práci v cizí zemi není zde nic neobvyklého.
4. Vzdělání, zejména dobré vzdělání, stojí stále více peněz. Mnoho mladých žen věří, že si v České republice nebo v Německu budou moci vydělat na své vlastní vzdělání, které by jim pak umožnilo začít vydělávat doma.
5. Alkoholismus a násilí v rodinách jsou pro dívky častým důvodem, aby utekly z domova. Pak se s tímto pozadím stanou snadnou kořistí pro prostředníky a kšeftaře, převaděče a obchodníky s lidmi.
6. Navíc existuje v hlavách mnoha, zejména mladých žen, okopírovaný obraz „Pretty Woman-Syndrom“, sen o štěstí a bohatství. Ženy jsou brány a líčeny jako erotické objekty. Proč tedy neudělat z nouze ctnost? Sexuální práce se tak může zdát jako atraktivní cesta ke společenskému vzestupu.
7. K těmto faktorům se řadí bájná představa o Západní Evropě, která slibuje domnělou svobodu, životní úroveň a modernost.

V každém případě je třeba rozlišovat mezi pracovní migrací, kterou ženy podstupují z vlastní vůle na základě popsané nouze, a obchodem se ženami, kde se ženy dostanou do situace, kterou už nemohou samy ovlivňovat. Přechody mezi obojím jsou však plynulé, neboť mnoho zprostředkovatelů ženy naláká sliby, a pak je donutí pracovat v sexuálním průmyslu. Přání mnoha žen emigrovat do zemí západní Evropy, aby si zařídily lepší život, je důležitým základem problému světově rozšířené migrace a obchodu se ženami v domácnosti, v manželství i v prostituci. Podstatná je všeobecně vzrůstající odpovědnost žen za hospodářské přežití jejich rodin. Tak nemálo žen, které přijdou do západní Evropy a kterým se daří nějaké peníze vydělávat, posílá velkou část svého výdělku zpět do domovských zemí.

Sexuální zneužívání dětí

„Chudoba a nedostatek perspektiv vzdělání a zaměstnání ulehčují obchodníkům s lidmi rekrutovat ženy a děti k prostituci.“⁵ V roce 2004 vypracovala 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy druhou Deskriptivní studii o postojích dětí k prostituci mezi žáky 2., 6. a 9. ročníku ZŠ v Praze a v Chebu.⁶ Za příležitost k výdělku pro lidi bez vzdělání označilo prostituci v Chebu 42,8 % dotazovaných dětí, zatímco v Praze 4,6 % dotazovaných dětí.⁷

Tento výsledek je varující. V oblastech s nedostatkem pracovních příležitostí a vysokou nezaměstnaností, kde perspektiva smysluplného osobního rozvoje je velmi nízká a kde je prostituce všudypřítomná, mohou být lidé k prostituci tolerantní, ba přející. Výrazně se posouvá hranice mezi žádoucím, přijatelným a nepřijatelným. V sociálně slabých rodinách a v oblastech, kde je poměrně velká poptávka po sexuálních službách, mohou děti reagovat na sociální a konzumní tlak okolí (včetně svých blízkých), a stávat se tak snadnou kořistí kuplířů a obchodníků s lidmi. U dětské prostituce hrají proto dominantní roli nedostatek výhledů do budoucna a nestabilní rodinné vztahy. Ačkoliv se to u dětí a mladistvých příliš neliší od dospělých obětí obchodu s lidmi, je zde překročena další mez. Zde se totiž zvláště ponižujícím způsobem využívá zranitelnost dětí, kterým nic jiného nezbyvá. Tady musí prostředky trestního práva zasáhnout mimořádně naléhavě.

Romové

V souvislosti s obchodem s lidmi v příhraničí je nutné věnovat zvláštní pozornost tzv. romské otázce. Vzhledem k tomu, že nejsou žádné statistiky o českých Romech, jsou výpovědi o jejich počtech na scéně prostituce i dětské prostituce spekulativní. Východiskem dalších úvah mohou proto být jen zkušenosti, které vycházejí z místních pozorování.

Pracovníci sociálních služeb podávají zprávy o uzavřených sídlištích a celých obcích, v nichž žijí romské klany, například v oblastech západních Čech, u Chomutova nebo Teplic. Zde existují oblasti, kde žijí výhradně sociálně vyloučené skupiny obyvatel. Řada romských rodin žije z prostituce svých velmi mladých žen, z nichž některým není ani 18 let, někdy mohou být i mnohem mladší. V tomto neprůhledném prostředí se pěstuje nabídka dětské prostituce. Tento zločinný trh je zcela skryt, protože zákazníci mladistvých prostitutek jsou velmi přísně postihováni. Tato problematická situace je výsledkem zcela ztroskotavšího pokusu o reintegraci Romů ve druhé polovině 20. století v tehdejší Československu. Romové se odcizili svému tradičnímu životnímu stylu, aniž jim byla

⁵ Jeder holt sich was er will. Cathrin Schauer v *Mythos Europa*; *Osteuropa*, ročník 56, 6/2006.

⁶ Eva Vaničková, *Dětská prostituce*, Grada 2005, ISBN 80-247-1138-9.

⁷ Dotázáno bylo 1585 dětí, odpovídaly celkem na 23 otázek, zde uvádíme odpověď na jednu otázku.

poskytnuta alternativní možnost nebo aniž by mohli rozvíjet nové životní perspektivy. V takto postižených rodinách je velmi nízký stupeň vzdělání a vysoká nezaměstnanost, která se mísí s nejrůznějšími sociálními projevy rozvratu. Život je určován nezaměstnaností, alkoholismem, drobnou kriminalitou, domácím násilím a utvářením tlup. Následkem takových vztahů chybí osobní rozvoj a jakákoliv připravenost ke změně. Účast na sexuálním obchodě je pro tyto skupiny přijatelná a vysvětluje se finančními potřebami. Pokusy poskytnout těmto problémovým oblastem nabídku pomoci, jsou pro ty, kdo žijí vně, velmi ztíženy kvůli sotva proniknutelnému, kulturně naprosto odlišnému životního stylu.

Závěr

Analýza problematiky „sexuálního vykořisťování žen a zneužívání dětí v česko-německém příhraničí“ je nutně ovlivněna různými hledisky, rozdílnými politickými a právními rámcovými podmínkami, ale také stereotypem emocionálně pojímaného vnímání:

Při prostituční migraci z Východu na Západ jde nejen o důstojnost, lidská práva a hospodářství. Diskurs o prostituci má také napínavou symbolickou a politickou dimenzi. Místo, na něž západoevropské společnosti prostituci vykazují, se frapantně podobají stavu, jaký zaujímá „východní Evropa“ v západoevropském myšlení. „Východní Evropa“ a prostitute se z perspektivy měšťáckých společností jeví jako něco zakázaného, vykřičeného, vyloučeného, jiného, co však k sobě přitahuje touhy, tajná přání, nežádoucí fantazie i úzkosti. „Východní Evropa“ představuje drogy, zbraně, obchod se ženami; ilegální vojenské obchody, praní peněz a korupci; extrémní chudobu i extrémní bohatství; peníze, sex a násilí. Je to eldorado zlaté mládeže a lehkých děvčat.⁸

Z takových hodnocení je zřejmé, že svou roli hraje také zkreslování, předsudky a vzájemné výtky. To činí tematiku evropské i česko-německé spolupráce obzvláště obtížnou a v konkrétní práci to ztěžuje možnost dospět k řešení, jež přesahuje hranice. Proto je třeba vděčně vítat všechny iniciativy, které právě církve vyzývají k přeshraniční spolupráci a naznačují možnosti jejich společného jednání.

KŘESŤANSKO-ETICKÁ ORIENTACE

Sexualita se v židovsko-křesťanské tradici pokládá za podstatnou a neoddělitelnou část našeho lidství. Je to od Boha propůjčený dobrý dar (Gn 1, 27.31) a poskytuje životní radost a štěstí. Při vzájemné pozornosti a odpovědnosti jsou něžnost a sexualita vyjadřovacími prostředky lásky. Toto rozpoznání patří k biblickému a křesťanskému obrazu člověka navzdory všem historickým i současným zúžením. Sexualita mezi mužem a ženou je v biblické řeči často pojmenována jako „poznání“ partnera (Gn 4, 1 aj.). To vyjadřuje mimořádně hluboký, výlučný a závazný vztah lásky, jemuž Bůh přislíbil své požehnání.

Sexualita jako závazný vztah mezi lidmi

Z toho pro křesťana vyplývá rozhodující princip jednání: Pohlavní styk se prožívá jako naplnění lidského štěstí především tam, kde je začleněn do osobního života a stává se osobním odevzdáním. Sexualita se tedy chápe jako výrazový prostředek konkrétního vztahu mezi lidmi, který předpokládá vzájemnou milující odpovědnost. Podstatu křesťanské prožívané sexuality nevytváří náhodná známost a oddání se vzrušujícímu okamžiku, nýbrž závazná hotovost spolehnout se na sebe navzájem a ve vzájemné pozornosti si věnovat lásku.

Svoboda vlastní sexuality je vázána na odpovědnost vůči druhému. Svoboda proto znamená odevzdání v závaznosti.

Zkomercializovaná sexualita tak olupuje zúčastněné o hodnotu jejich individuální lidskosti. To odporuje křesťanskému pochopení lidského jednání, spočívajícímu v biblické tradici, podle něhož má každý přijmout odpovědnost za duchovní i tělesnou integritu druhého. Charakter zboží, jaký sexualitě propůjčuje prostitute, takovému obrazu člověka neodpovídá. Křesťanské chápání celostně prožívané sexuality vylučuje každou formu násilí, ponižování a vykořisťování, a tím také obchod se sexuálními službami.⁹

⁸ Opět Schauer, tamtéž ročník 56, 6/2006, Úvodník, str. 6.

⁹ Zvláštní Boží hodnocení lidského těla v bibli, při absolutní rovnoprávnosti ženy a muže viz např. Gn 2, 7; Gn 2, 22; Ž 139, 13 aj.

Naprostu zavrženíhodné a nepřijatelné jsou takové formy sexuálního obchodu, při nichž dochází k užití násilí a ke zneužívání žen a dětí. Obchod s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování odporuje nejen etickým příkazům, ale je i z právního hlediska zločinem. Proto je třeba obchod s lidmi a donucování žen a dětí k sexu postihovat všemi trestnými prostředky.

Křesťanská odpovědnost vůči společenskému problému

Prostituce není výrazovou formou lidské sexuality, jaká by odpovídala etickým principům křesťanského jednání. Přesto prostituce zůstává společenskou realitou. Na to je třeba i při teologickém posouzení problému brát ohled. Tak biblické spisy sice odsuzují prostituci jako skutek, avšak zásadně neodmítají osoby, které jsou do prostituce zapleteny, nýbrž zdůrazňují jejich nezrušitelnou, od Boha propůjčenou důstojnost.

Příkaz lásky k bližnímu činí samozřejmým chránit slabé a vykořisťované a energicky zasahovat proti těm, kteří druhé zneužívají. Prostitutky jsou dalekosáhle bezbranně vystaveny vykořisťování. K jejich bezprávnému postavení přispívá blahosklonný přístup společnosti vůči výkonu prostituce, jako by ony při něm byly samy bez partnerů-zákazníků nebo konzumentů jejich tzv. služeb. Toto negativní hodnocení zaručuje mužům-zákazníkům i dalším na prostituci se podílejícím jejich výhody, čímž se bezprávný a nechráněný status prostitutek ještě upevňuje. Stigmatizovat prostitutky znamená zužovat jejich možnost utvářet si lidsky důstojný život. Znemožňuje se jim tím možnost najít společenství, ochranu a solidaritu.¹⁰

Ženy a muži jsou podle stvořitelské vůle Boží absolutně rovnocenní a jsou stejně voláni k odpovědnosti za sebe navzájem. K účinné prevenci před obchodem s lidmi proto patří, že i muži jsou si své odpovědnosti vědomi. Muži hrají v obchodu s lidmi různé, avšak rozhodující role. Jako uživatelé prostituce svou poptávkou určují nabídku a trh. Jako pasáci nebo manažeři organizují a ovládají obchod. Jim z toho plynou příjmy. Zde spočívá zamlčované mužské pouto mezi kriminálně jednajícími obchodníky s lidmi, kuplíři a ostatními uživateli prostituce.

Ekonomizace sexuality vytváří globální kriminální hospodářské odvětví s obrovskými ziskovými maržemi. Proto není náhoda, že je tento obchod často spojen s násilím. Státu zde náleží úkol zaručit patřičnou míru trestněprávního pronásledování kriminálních činů. Navíc má stát i pořádkově-politické úkoly, na příklad v oblasti kontroly zdraví a požadavku terapeutických a sociálních nabídek pomoci, jak je provádějí na příklad církve a ostatní společenské organizace.

Přechod mezi dobrovolně zvolenou a nucenou prostitucí není zřetelný. Proto je třeba probouzet citlivost společnosti pro společnou odpovědnost. Kdo problematiku sexuálního obchodu znevažuje a pokládá jej za „normální“, vlastně zavírá oči před zločinem, který ženy a děti nutí k sexu. Skandál zneužívání a potupy lidí, dokonce dětí, jak se projevuje ve zločinu obchodu s lidmi a v sexuálním vykořisťování, musí být zřetelně pojmenován.

Sexuální výchova a zprostředkování hodnot

Bible a křesťanská etika mají za cíl především důstojnost člověka a zdar láskyplného vztahu. Proto je důležitá sexuální výchova, která vychází z důstojnosti člověka a zprostředkuje sexualitu jako integrální část milujícího a celostního vztahu ve vzájemné úctě a odpovědnosti. Jde o sexualitu, která prožívá radost z těla vlastního i druhého a zároveň zahrnuje vzájemnou odpovědnost.

Cílem je také překonávat klamné obrazy žen a mužů, které umožňují komercializaci sexuality, a tím i šíření prostituce. Proto musí být patřičné sexuální vzdělání nutně zaměřeno zvláště na mladíky. Právě oni potřebují vůdčí obraz mužské sexuality, která je vytvářena pozorností a osobním vztahem, a ne výlučně výkonem, úspěchem a rychlým uspokojením. Žít takovou naplněnou a odpovědnou sexualitu předpokládá zřetelně odmítat násilí a poskytovat záruku a ochranu duchovní i tělesné integrity. Je náležitě žádoucí s tím začít, tomuto zanedbanému tématu sexuality věnovat patřičnou pozornost, posilovat hodnotu každého člověka, ať dítěte, ženy nebo muže, a chránit psychickou i fyzickou nedotknutelnost každé osobnosti.

Naše církev zdůrazňuje svou odpovědnost za postižené touto nouzí, preventivní i následnou, a nabízí svou pomoc. Jsou vděční za všechny iniciativy v této oblasti a i jim nabízejí podporu.

¹⁰ K biblickému hodnocení prostituce viz také Lv 19, 29; 1K 6, 18; 1 Te 4, 3 aj.

MOŽNOSTI JEDNÁNÍ PRO CÍRKEV

Jedním z hlavních úkolů církve je pomáhat v situacích nouze a útlaku a nebojácně zasahovat tam, kde se děje bezpráví. Církev to činily a činí díky dobrovolné práci svých členů, jakož i prostřednictvím profesionální sociálně-diakonické práce.

Výchozí pozice církve v českém a německém prostoru jsou odlišné. V německé diakonii a církvi funguje rozvinutá síť profesionálních i dobrovolných spolupracovníků a církev sama disponuje značnou morální autoritou, díky níž může přivést na politickou a společenskou scénu další síly. Naproti tomu je hlas církve v Česku politicky i společensky méně významný, sbory v česko-německém příhraničí jsou početně velmi slabé, profesionální diakonická práce je omezena na několik středisek.

Tato disproporce nás nesmí odradit. Spíše ukazuje, že účinná církevní akce vyžaduje spolupráci české i německé strany. Společná prohlášení budou mít zřetelnou váhu, společně lze účinně působit na všech frontách problému, společně lze získat více prostředků na financování odborné pomoci.

Co dělat vůči přesile organizovaného zločinu a vůči velkému počtu žen, které draze platí za svůj pokus vysvobodit se z bída a bezperspektivnosti? Jak postihovat neodpovědnost zákazníků i lhostejnost většiny společnosti v obou zemích?

Jak se máme postavit k problému tak komplexnímu? Odkud začít? Církev by se přeceňovala, kdyby chtěla zápasit proti organizovanému zločinu. Bylo by rovněž nadbytečné, kdyby se pokoušely nahrazovat již fungující sociální pomoc.¹¹ Je třeba rozlišovat, kde může církev využít svůj specifický potenciál, kde je nyní práce křesťanů a křesťanek skutečně potřebná, a kde naopak stačí jen podpořit toho, kdo již pomáhá. V čem spočívá náš úkol?

Odtabuizování problému v církvích

Prvním a důležitým krokem je, aby se církve a jejich organizace tomuto často tabuizovanému tématu otevíraly a věnovaly se mu. Ostatně se při obchodu s lidmi jedná vždycky také o otázky, které souvisejí se sexualitou, s morálkou, s partnerskými vztahy, s genderovou problematikou. O těchto tématech se však v církvích mluví zřídka otevřeně. Těmto otázkám však nyní musí být dán prostor. Informovanost a pozorný přístup k důstojnosti osob v prostitučním prostředí je předpokladem účinné práce s těmi, kdo potřebují naši pomoc a přijetí.

Témata jako násilí, zneužívání a citová deprivace v oblasti sexuálního chování jsou jak v církvi tak i ve společnosti téměř pomíjena. Avšak právě tato témata jsou klíčová pro pochopení fenoménu prostituce, pro pochopení situace žen – obětí sexuálního průmyslu i mužů-zákazníků.

Předpokladem účinné práce s lidmi zasaženými touto problematikou a pro ně, je akceptující přístup k lidem v prostředí prostituce.¹² Proto ti, kteří chtějí pomoci, musí prolomit mlčení o sexualitě, partnerských vztazích a násilí. Je nutné – především pro křesťany – opustit pozici morálně distancované kritiky a naučit se chápat nouzi obětí sexuálního byznysu.

Doporučujeme:

- Otevřít a podporovat v církvi a ve sborech širokou diskusi k tématům partnerských vztahů, rodiny a lidské sexuality. K tomu se hodí již vydané materiály pro vzdělávací práci s dospívající mládeží a pro práci s muži i ženami v církvi.¹³

¹¹ Projekty církve a diakonie: Poradenské centrum Jadwiga v Hofu; poradenské místo pro děti a mládež "Únik" v Chebu, které je od 2006 spravováno Evangelickou péčí o mládež (EJF Lazarus). Kromě toho hranice překračující sociální práce KARO e.V. v Plavně a v Chebu a odborné poradenské místo pro oběti obchodu s lidmi KOBRA-net v Žitavě a Lipsku, dále projekt Jana v Domažlicích. Obsáhlou pomoc na celém území České republiky poskytuje projekt Magdala (součást Caritas) pražského arcibiskupství. Podobně sekulární organizace Rozkoš bez rizika, La Strada, IOM CR – dobrovolné návraty do zemí původu, projekt Šance – práce s chlapci v prostituci.

¹² Viz Hlediska nabídky – poslední odstavec a Prvotní příčiny v zemích původu – poslední odstavec

¹³ Např. v němčině: Männer und der Sex, *Zeitschrift für Männerarbeit der EKD* č. 25, říjen 2001; Hansfried Boll, Männer und Sexualität in Martin Rosowski/Andreas Ruffing, *Ermutigung zum Mannsein, Ökumenisches Praxishandbuch für Männerarbeit*, Kassel 2002; *Frauen-Leben, ein Positionspapier des Präsidiums der Ev. Frauenarbeit zu Lebensformen von Frauen*, Mai 2005; *Prostitution*, Tagungsdokumentation zum Studientag der EDF, Mai 2001. Poslední sexuálně etický Pamětní spis EKD pochází už z roku 1971.

- Zasazovat se jako církve o obsáhlou genderovou a sexuální výchovu na školách a v církevní práci s dětmi a mládeží. Zde jde o vůdčí obraz odpovědně prožívané sexuality, určené pozorností a osobním vztahem.

Zcitlivění veřejnosti

Je důležité objasňovat církevní a společenské veřejnosti toto masové a nezměrné porušování lidských práv, jaké obchod s lidmi představuje. K tomu je zapotřebí ozřejmovat také pozadí a souvislosti. A zde je také nezbytné vyličit míru bídy – včetně nutného požadavku pomoci a podpory, pro něž v obou zemích nejsou dostatečné prostředky.

V této souvislosti už existují zdařilé příklady účinné práce na veřejnosti. K nim patří obrozovací iniciativa Caritas v České republice stejně jako veřejná práce Diakonického díla EKD, která vydává krátké spoty v televizi, plakáty, pohlednice a letáky pro veřejnost. Církevní sbory si mohou tyto materiály vyžádat a postarat se o šíření ve sborech.¹⁴

Přitom jde v prvé řadě o to, objasnit tuto práci a dosáhnout ideové podpory pro ni. Další cíl této veřejnostní práce je doplnit profesionální sociální práci dobrovolným sociálním angažováním členů sborů. Práce s veřejností má také za cíl získat další finanční prostředky k podpoře práce ve prospěch obětí obchodu s lidmi. Ta je chronicky finančně podhodnocená.

Doporučujeme:

- Zorganizovat plošnou kampaň s cílem seznámit veřejnost se skutečností obchodování s lidmi v rámci komerčního sexuálního průmyslu a informovat o jeho důsledcích pro vývoj dětí a pro rozvoj celé společnosti.
- Na české straně hledat ekumenickou podporu pro silnější hlas církvi v zápase proti obchodu s lidmi, aby se vzbudil zájem médií a politiky.

Pomoc obětem obchodu s lidmi

Když se uskutečňuje proces proti obchodu s lidmi, potřebují děti a ženy, které jsou postiženy sexuálním vykořisťováním, ochranu, zajištěné živobytí a vybavení nejnezbytnějšími potřebami a kompetentním doprovodem. Potřebují odbornou radu při rozvíjení nové životní perspektivy. V neposlední řadě potřebují podporu při návratu do domova, neboť většinou nemohou zůstat v tzv. cílových zemích, tedy v těch destinacích, kde byly obchodovány.

Dobrovolná práce nestačí, k tomu jsou nutná specializovaná poradenská místa s patřičně poučenými odbornými silami, které mohou kvalifikovaně převzít nutný krizový management. Tato práce již na mnoha místech probíhá¹⁵ a zároveň se hledají další síly pro její rozšíření.

Pro práci v příhraničí je velmi významné, že jsou tyto problémy rozeznávány jako společné (česko-německé) a jsou zpracovávány ve spolupráci. To platí i pro finanční zabezpečení této práce. Vedle darů a dalších peněžních podpor, které jsou pro tuto práci nutné, je zapotřebí také podpory církve a diakonie v obou zemích, zvláště jde-li o to, dosáhnout u zemských vlád pochopení pro pravidelné financování těchto služeb. Tak by měli nositelé církevního rozhodování využívat svůj vliv, aby podle příslušných okolností působili ve prospěch nezbytné podpory i v politické oblasti.

Obtížným momentem pro ženy, které se rozhodnou opustit tuto scénu, je začátek nového způsobu života v novém místě, kde obvykle nikoho neznají. Církevní síť sborů tu může mnohé nabídnout. Podporu v začátcích, přechodné místo k bydlení, společenství.

Doporučujeme:

- Podpořit vznik společných česko-německých projektů pro pomoc obětem a podporovat existenci poradenských center.
- V českých i německých sborech v pravidelných intervalech věnovat jednu sbírku – nejen v příhraničních regionech – ve prospěch této tak velmi potřebné práce. Zařazení do plánu sbírek je proto žádoucí.
- Dát příhraničním sborům k dispozici základní informace o situaci obětí obchodu s lidmi spolu s kontakty na pomocné organizace.

¹⁴ V češtině: www.magdala.cz v němčině: www.stoppt-zwangsprostitution.de; www.diakonie-menschenhandel.de

¹⁵ viz pozn. 11.

- Vyzvat všechny české sbory k tomu, aby přijímaly a podporovaly sociálně vyloučené a poskytovat jim k tomu vhodnou metodickou pomoc.
- Osobám, které odešly z prostředí sexuálního průmyslu a absolvovaly specializované integrační programy, mohou sbory poskytovat pomoc ve formě levnějšího ubytování v církevních budovách, nabídnout jim zázemí a společenství.
- Zkušené starší ženy a zkušení starší muži ve sborech mohou pomoci ženám s péčí o děti, mohou jim do jisté míry nahrazovat jejich ztracené nebo nikdy neexistující rodinné vztahy.

Prevence

Potírání obchodu s lidmi nemůže být jen věcí trestního stíhání a tedy policie, soudů a státních zástupců. Mnohem více to znamená také snahu předcházet mu. Omezit práci církve a diakonie čistě na pomoc obětem, aniž by se bral ohled na příčiny a pracovalo se k jejich změně, je málo platné. Odporuje to sebepochopení sociální práce, jíž jde vždycky o zlepšení poměrů a rámcových podmínek. K otázce, jak předcházet obchodu s lidmi a sexuálnímu vykořisťování dětí a žen, doporučuje odborná komise tři kroky:

Prevence osvětou

Zvláštní důležitost zaujímá pro mladé dívky a ženy osvěta v zemích jejich původu o možných nebezpečích v cizině. Mají být zvláště opatrné, když cestují do severoevropských nebo západoevropských zemí ať už jako au-pair nebo studentky nebo jako námezdní síly, aby tak byly méně náchylné poslechnout falešné sliby obchodníků s lidmi. V tomto ohledu jsou známy dobré počiny, zvláště z práce *Spolku pro mezinárodní spolupráci mládeže*. Ten zprostředkovává au-pair práci prostřednictvím mnoha kontaktů ve středoevropských a východoevropských zemích a tam také podporuje různé preventivní projekty. Tuto práci podporuje také akce *Naděje pro východní Evropu* nebo *Církev pomáhající církvím* v Diakonickém díle EKD. I pro ni jsou vedle podpory myšlenek také naléhavě potřebné prostředky.

Zprostředkování perspektiv

Ještě náročnější než osvěta je snaha rozvíjet individuální i kolektivní perspektivy budoucnosti pro mladé lidi v jejich domovských zemích. Mladé ženy odjíždějí, protože doma nemají žádnou příležitost ke vzdělání a práci. Kvůli dezolátní hospodářské situaci v mnoha zemích východní Evropy budou obchodníci s lidmi i nadále nacházet zástupy zklamaných mladých žen, které podstoupí jakékoliv riziko, aby unikly chudobě. Zde jsou už známy dojemné příklady a dobré podněty práce s mladými lidmi.

Doporučujeme:

- Organizovat a podporovat preventivní programy v zemích původu obětí obchodu s lidmi, a to jak s krátkodobým výhledem (osvěta mezi dívkami), tak s dlouhodobým (zprostředkování perspektiv budoucnosti, vzdělávací programy apod.).
- Organizovat plošnou kampaň s cílem oslovovat zákazníky sexbyznysu, upozorňovat je na fenomén moderního otroctví a obchodu s lidmi (především ženami a dětmi) – a zmenšovat tak poptávku.

Pomoc a záchranná síť

Dostatečná a vyčerpávající pomoc a podpora pro děti a ženy postižené sexuálním vykořisťováním stejně jako účinné potírání obchodu s lidmi vyžadují síť osob a institucí, které překračují hranice. K tomu patří vedle policie a justice také různá zařízení i nabídky pomocných struktur. Také stávající oblast práce církve a diakonie může přijít do styku s touto tematikou. K tomu připočítejme práci s dospělými a mládeží, práci s trestně stíhanými, práci v oblasti prevence AIDS, práci pro lidská práva a mnoho jiných. Církev sama už má rozsáhlou síť, která se dá využít ve směru politického lobování. Její vliv může být nasazen také do společenského a politického okolí, když jde o potírání obchodu s lidmi a o pomoc. Pracovní společenství Diakonického díla EKD k prostituci a obchodu s lidmi¹⁶ je podobně dobrý příklad pro interdisciplinární spolupráci, která překračuje hranice oblasti.

Dobré a už vyzkoušené přístupy informací i pomocné sítě nabízejí *Caritas Evropa* a *Eurodiakonie* spolu s *Churches Commission for Migrants in Europe* (CCME). Ta se snaží od r. 1999 zahájeným projektem „CAT“ spolu s přeshraniční spoluprací poradenských služeb situaci obchodem s lidmi zasa-

¹⁶ Přehled o nejdůležitějších požadavcích shrnuje dokument „Frauenhandel bekämpfen – Opfer schützen und unterstützen“ Evangelické práce žen v Německu, říjen 2005.

žených žen a dívek vyhledávat a zlepšovat. Odborná komise se přimlouvá, aby tato práce trvale pokračovala s pokud možno rostoucí intenzitou.

Naproti tomu se ještě nepodařilo konkrétní spolupráci v česko-německém prostoru přes hranice institucionalizovat. Zde odborná komise vidí dobrou možnost pro církve, aby ve srůstající Evropě společně podporovaly dotyčné snahy a pomáhaly řešit problémy.

Doporučujeme oběma církvím, aby pověřily alespoň jednu osobu úkoly:

- a) zprostředkovávat kontakt s druhou stranou a usnadňovat domácí i přeshraniční spolupráci v klíčových projektech a aktivitách v souvislosti s problematikou nucené prostituce v česko-německém příhraničí,
- b) informovat církevní ústředí o vývoji situace a o práci církevních, diakonických i sekulárních subjektů na tomto poli,
- c) vést přehled o plnění závazků, jež na sebe církve vezmou v souvislosti s přijetím tohoto dokumentu.

Právě zde vidí odborná komise dobrou možnost pro obě církve zpracovávat dotyčné snahy a problémy ve srůstající Evropě v úzké spolupráci.

ZÁVĚR

Vůči bídě, jíž obchodované ženy a děti v česko-německém příhraničí dennodenně trpí, je společné jednání naléhavě nutné. Bezpráví páchané na lidech zasažených tímto jevem volá po rychlém a důrazném jednání. V takovém jednání se projeví Boží láska k jeho stvoření. Jeho láska platí především těm, kteří jsou zraňováni na těle i na duchu. Proto je třeba vyžadovat a posilovat církevní aktivity proti násilí vůči ženám, dívkám i mladíkům v příhraničí stejně jako proti jejich sexuálnímu vykořisťování.

Vykořisťované ženy a děti v příhraničí jsou v denním zápase o přežití. Sotva mají naději, že se jejich sny o lepším životě naplní. Potřebují pomoc hned – a to důslednou. Naše církve jsou vyzývány, aby spolu se samosprávami a společenskými iniciativami dělaly všechno pro rozvinutí této pomoci – lépe dnes než zítra!

Společenství našich církví má jako horizont spravedlnost království Božího. V ekuméně žijeme z našich společných vizí spravedlivého světa. Tyto naděje inspirují také světové společenství křesťanů. Odborná komise pokládá práci, kterou odvedla, za příspěvek ke spravedlnosti v tomto smyslu. Vybízí církve, aby v této zvláštní oblasti pomohly. Ať přispívají radou i pomocí kultuře vzájemnosti a spolidství, stejně jako rovnoprávným vztahům lásky mezi ženami a muži v našich společnostech.

Praha a Hannover v červnu 2007

B) Návrh prohlášení synodů EKD a ČCE

Uprostřed dnešní sjednocující se Evropy existuje bída, kterou nejen veřejnost, ale i církve rády přehlížejí. Je to bída žen a dětí vmanévrovaných organizovaným zločinem do sexuálního průmyslu. Ponižovány a zneužívány žijí v otrockých podmínkách, ilegálně a anonymně, většinou bez vlastní viny a bez naděje na únik.

Tyto problémy se soustředily zvláště podél česko-německé hranice, což přimělo Českobratrskou církev evangelickou, aby na synodu EKD 2003 obrátila pozornost k tomuto pohoršujícímu porušování lidských práv. Z rozhodnutí obou církví vznikla společná česko-německá komise, která vypracovala popis a analýzu současné situace a doporučila, jak by mohly církve z hlediska křesťanských etických principů v této věci pomoci. Závěrečná zpráva této komise byla předložena vedení obou církví.

Synody EKD a ČCE vybízají křesťany a křesťanky v našich církvích a sborech, aby svou pozornost upřeli na tento okruh problémů, které v česko-německém příhraničí přetrvávají.

Přejeme si, aby tato společná práce ČCE a EKD vedla na základě prohloubené teologické diskuse v našich církvích k zosťřenému vnímání těchto problémů a k intenzivnější spolupráci především příhraničních sborů. Doufáme, že to přispěje k účinnějšímu postupu proti sexuálnímu zneužívání dětí a žen.

Děkujeme všem, kdo se v této obtížné oblasti problémů angažují, ať jsou to státní orgány či nevládní organizace. Zavazujeme se k podpoře jejich práce. Apelujeme na všechny, kdo nesou odpovědnost v církvi, v diakonii i ve společnosti, aby ji patřičným způsobem, finančně i jinak, podporovali. Pokládáme za důležitou lepší česko-německou koordinaci těchto aktivit, aby se postiženým lidem dostalo účinnější pomoci a následné péče.

Poukazujeme na to, že se obchod s lidmi a sexuální vykořisťování děje také na dalších místech, při hranicích s jinými sousedními státy, jmenovitě s Rakouskem. Žádáme odpovědné instituce, aby zesílily a vzájemně koordinovaly své úsilí o potírání tohoto zla. Žádáme vlády států, aby pachatele trestně stíhaly.

Žádáme Evropskou komisi i Radu Evropy, aby energicky rozvíjely dosavadní prostředky zápasu proti obchodu s lidmi a sexuálnímu vykořisťování a uplatňovaly je.

S výhledem na předsednictví České republiky v Radě EU v roce 2009 pokládáme toto sdělení za projev společné odpovědnosti našich církví za Evropu, v níž se oceňuje lidská důstojnost a solidarita a v níž je lidské jednání určováno spravedlností a milosrdenstvím.

Praha v květnu 2008

C) Dopis sborům ČCE

Milé sestry, milí bratři,

dnes k Vám promlouváme, abychom přivolali Vaši pozornost k těžkému a bolestivému tématu našeho současného světa. Budeme se tak dotýkat nejchoulostivějších věcí, které mezi lidmi mohou být, a vstoupíme na půdu toho, co bylo dosud v naší církvi „tabu“.

Naše církve však nemůže dále mlčet k faktu **obchodování s lidmi**. Děti a ženy jsou zneužívány v sexuálním průmyslu. Lidé jsou chápáni jako materiál, jsou krutě využíváni k otrockým pracím. Obchod s lidmi se neděje jen v jiných zemích, je organizován také v České republice! Ti, kdo někdy zažili obchodování s lidmi, si nesou do dalšího života poničené zdraví, ztrátu vztahů, ztrátu důvěry... Musí zoufale hledat odvahu žít, potřebují pomoc.

Synodní rada ve spolupráci s Evangelickou církví v Německu zformovala skupinu členů ČCE a členů Německé evangelické církve, aby společně tuto problematiku zkoumali, promýšleli souvislosti a navrhli svým církvím, jak se k věci postavit a co dělat. Nyní máme výsledky práce komise před sebou v podobě přiloženého textu. Prosíme Vás, abyste text pozorně prostudovali a promysleli a spolu s námi hledali cesty, jak stavět hráze modernímu zotročování a devastaci lidských bytostí.

Sestry a bratři, obracíme se na Vás nyní z pověření 2. zasedání 32. synodu ČCE a plníme tak jeho usnesení: Synod vzal na vědomí dokument „Obchod s lidmi, sexuální vykořisťování žen a zneužívání dětí v česko-německém příhraničí“, který připravila společná komise ČCE a EKD, a uložil synodní radě, aby jej vhodným způsobem zveřejnila a rozeslala sborům společně s tímto dopisem.

Synod dále uložil synodní radě, aby vyhledala vhodnou osobu a pověřila ji úkoly, které vyplývají z doporučení společného dokumentu v části Pomoc a záchranná síť, tj. koordinací spolupráce a shromažďováním informací. Synod pověřil synodní radu, aby hledala způsob, jak i nadále průběžně sledovat tuto problematiku a reagovat na aktuální vývoj situace.

Věříme a očekáváme, že v našich sborech budeme společně s našimi bratry a sestrami v Německu hledat a nalézat cesty, jak stavět hráze modernímu otroctví, jak před ním ochránit co nejvíce lidí a jak účinně pomáhat těm, kteří touží po tom, aby se mohli z kolotoče obchodu s lidmi vymanit.

S přáním pokoje

synodní rada

D) Návrhy usnesení:

Synodní rada předkládá synodu k rozhodnutí tyto návrhy usnesení:

1. *Synod bere na vědomí dokument „Obchod s lidmi, sexuální vykořisťování žen a zneužívání dětí v česko-německém příhraničí“, který připravila společná komise ČCE a EKD, a ukládá synodní radě, aby jej vhodným způsobem zveřejnila.*
2. *Synod schvaluje dopis sborům k problematice obchodu s lidmi a nucené prostituce a ukládá synodní radě, aby jej sborům rozeslala.*
3. *Synod ukládá synodní radě, aby vyhledala vhodnou osobu a pověřila ji úkoly, které vyplývají z doporučení společného dokumentu v části Pomoc a záchranná síť, tj. koordinací spolupráce a shromažďováním informací.*
4. *Synod ukládá synodní radě, aby o dokumentu „Obchod s lidmi, sexuální vykořisťování žen a zneužívání dětí v česko-německém příhraničí“ informovala také církve v české ekuméně a aby případně zjistila možnosti spolupráce v této oblasti.*
5. *Synod ukládá synodní radě, aby hledala způsob, jak i nadále průběžně sledovat tuto problematiku a reagovat na aktuální vývoj situace.*

Zdůvodnění:

Problematika nucené prostituce a obchodu s lidmi doposud zůstávala na okraji zájmu církve, nepochybně i proto, že je to téma mimořádně pohoršlivé, kterému se „slušní lidé“ zpravidla vyhýbali. Rozměry tohoto jevu však v poslední generaci strmě narostly a ze skrývané skutečnosti se stala sice velmi sporná, ale nepochybná součást veřejného života. Přehlížet tento problém nadále a nezaujmout k němu postoj by bylo projevem lhostejnosti, ne-li pokrytectví.

Jsme rádi, že se v církvi našla řada lidí, kteří se v práci s oběťmi tohoto podnikání angažují, a chceme je podporovat. Prvním krokem k tomu je věnovat tomuto problému pozornost, dát se o něm informovat a pokusit se pochopit jeho povahu. Pokud víme, jako první se v církvi tímto problémem zabýval COM, máme-li však hledat způsoby, jak konkrétně pomoci sloužícím i obětem, je třeba, aby se s ním seznámilo a zaujalo k němu aktivní postoj (i kdyby jen materiální podporou a poskytováním informací) mnohem víc lidí. Navrhovaná usnesení by k tomu měla vytvořit předpoklady.